



Stortingets arbeids- og sosialkomité

Deres referanse:

Vår referanse: 2023/52

Dato: 20.02.2023

Publikasjonsnr.: NIM-B-2023-004

## **Skriftlige innspill til Meld. St. 8 (2022-2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrte og sett**

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) viser til Meld. St. 8 (2022-2023), om utviklingshemmedes menneskerettigheter. NIM sendte ikke inn et skriftlig innspill innen fristen, men sender i stedet et skriftlig innspill i etterkant.

NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Som ledd i dette har NIM som oppgave å gi råd til Stortinget, regjeringen og andre myndighetsorganer i spørsmål om menneskerettigheter. NIM uttaler seg i utgangspunktet ikke i noen særlig grad om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser.

NIM ønsker stortingsmeldingen velkommen som et viktig steg i retning av bedre etterlevelse av rettighetene til personer med utviklingshemming. Meldingen anerkjenner tydelig de mange menneskerettslige utfordringene utviklingshemmede står overfor på en rekke samfunnsområder i Norge.

Vi vil rette våre innspill til to områder:

### **1. Savner omtale av kommuners menneskerettsansvar**

Stortingsmeldingen illustrerer at mange av utfordringene knyttet til utviklingshemmedes menneskerettigheter ligger i kommunene. Samtidig mangler det omtale i meldingen av kommunenes menneskerettslige ansvar. Menneskerettighetene er etter intern norsk rett like bindende for kommuner som for staten. Dette følger av Grunnloven § 92 og ble bekreftet av Høyesterett i en kjennelse vinteren 2022 hvor retten slo fast at kommuner kan bli erstatningsansvarlige for brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK).<sup>1</sup> NIMs rapport «Kommuner og menneskerettigheter» gir grundige juridiske analyser av kommuners menneskerettslige ansvar.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> HR-2022-401-A, avsn. 46.

<sup>2</sup> Rapporten er tilgjengelig på nhri.no: <https://www.nhri.no/rapport/kommuner/>.

NIM anbefaler at komiteen:

- understreker at kommunene etter Grunnloven § 92 har et selvstendig ansvar for å respektere og sikre menneskerettighetene, herunder utviklingshemmedes menneskerettigheter.

## **2. Behov for konkrete menneskerettslige vurderinger**

Det gir et viktig signal at stortingsmeldingen er tydelig på at FN-konvensjonen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) skal ligge til grunn for politikken på feltet. I meldingen vises det også gjennomgående til ulike bestemmelser i CRPD, og i noen grad også til andre menneskerettighetsinstrumenter, som EMK og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK). Samtidig er henvisningene hovedsakelig lagt til et overordnet nivå, og knytter seg i liten grad opp til de konkrete tiltakene i meldingen.

NIM skriver en rekke høringsinnspill hvert år, som på ulikt vis tangerer ulike rettigheter. Ofte er tilbakemeldingene fra NIM i høringene at forholdet til menneskerettighetene ikke er vurdert, eller at det ikke er vurdert grundig nok, blant annet gjennom mangelen på konkrete avveininger av ulike menneskerettigheter. Dette gjelder også når det gjelder en rekke saker som berører utviklingshemmedes rettigheter. Det er derfor behov for at menneskerettslige problemstillinger utredes i oppfølgingen av alle stortingsmeldingens tiltak der dette kan være av betydning.

Betydningen av grundige, nasjonale beslutningsprosesser som vurderer tiltak opp mot forholdet til menneskerettighetene er ofte løftet frem av EMD i domstolens vurderinger av konvensjonskrenkelser, særlig i forholdsmessighetsvurderingene. Domstolen vurderer saken som en helhet, noe som innebærer at den også vurderer lovgivers vurderinger, begrunnelser og avveininger, og fraværet av slike vurderinger på lovgivernivå vil etter EMDs praksis innskrenke den nasjonale skjønnsmarginen. Motsatt vil EMD innrømme statene større skjønnsmargin, dvs. at de vil være mer tilbakeholdne i prøvingen, dersom EMD finner at det er foretatt grundige, nasjonale vurderinger.

NIM anbefaler at komiteen:

- ber regjeringen om å gjennomføre konkrete menneskerettslige vurderinger i den videre oppfølgingen av de ulike tiltakene i stortingsmeldingen, der dette kan være av betydning.

NIM stiller seg til disposisjon for videre diskusjoner ved behov.

Vennlig hilsen  
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen  
Assisterende direktør

Eivind Digranes  
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.